

ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ

УДК 681.817.61: 78.071.5

Гриненко Світлана Миколаївна
старший викладач циклової комісії
«Народне інструментальне мистецтво»
Миколаївського коледжу культури і мистецтв

ЗНАЧЕННЯ МАЙСТЕР-КЛАСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ГІТАРНИХ ШКІЛ (НА ПРИКЛАДІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ)

Гриненко Светлана Николаевна
старший преподаватель цикловой комиссии
«Народное инструментальное искусство»
Николаевского колледжа культуры и искусств

ЗНАЧЕНИЕ МАСТЕР-КЛАССОВ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГИТАРНЫХ ШКОЛ (НА ПРИМЕРЕ ЮГА УКРАИНЫ)

Grynenko Svitlana Mykolaivna
the senior teacher of the cyclic commission
"Folk Instrument Art"
of the Mykolaiv College of Culture and Arts
[+380937425176](mailto:svitlana.grynenko@ukr.net)
ORCID:0000-0003-2591-0054

THE IMPORTANCE OF MASTER CLASSES FOR THE FORMATION OF GUITAR SCHOOLS (ON THE EXAMPLE OF THE SOUTH OF UKRAINE)

Мета дослідження полягає у висвітленні значення майстер-класів для формування вітчизняних шкіл гри на класичній гітарі (на прикладі півдня України). **Методологія дослідження** полягає у застосуванні методу синтезу для окреслення форм участі студентів та викладачів МФ КНУКиМ та Миколаївського коледжу культури і мистецтв у майстер-класах, проведених у Миколаєві за участю українських та закордонних гітаристів, а також у країнах Європи. Аналітичний підхід використовується для виділення специфіки майстер-класів та наголошення на їх провідній ролі у формуванні гітарного виконавства високого рівня. **Наукова новизна.** В статті вперше представлено значення майстер-класів для формування гітарних шкіл півдня України та окреслено ті заходи, у яких приймали участь студенти та викладачі даного регіону. **Висновки.** Майстер-клас виступає однією з важливих форм, необхідних для підготовки виконавця спеціальності «класична гітара». За рахунок активної участі як студентів, так і викладачів у майстер-класах відбувається обмін методичними прийомами, наявним є поширення авторських інноваційних підходів. Все це сприяє комунікації між представниками різних виконавських шкіл та національних традицій. На півдні України впроваджується активна робота, пов'язана зі становленням гітарної школи, яка б відповідала європейським та світовим стандартам виконавства на класичній гітарі. Чималу роль відведено організації та проведенню майстер-класів на Миколаївщині, а також участі талановитої молоді у гітарних проектах, що проводяться в європейських країнах (Польщі, Угорщині, Німеччині, Чехії, Італії).

Цель исследования заключается в освещении значения мастер-классов для формирования отечественных школ игры на классической гитаре (на примере юга Украины). **Методология исследования** заключается в применении метода синтеза для определения форм участия студентов и преподавателей МФ КНУКиИ и Николаевского колледжа культуры и искусств в мастер-классах, проводимых в Николаеве с участием украинских и зарубежных гитаристов, а также в странах Европы. Аналитический подход используется для выделения специфики мастер-классов и подчеркивания их ведущей роли в формировании гитарного исполнительства высокого уровня. **Научная новизна.** В статье впервые представлено значение мастер-классов для формирования гитарных школ юга Украины и отмечены те мероприятия, в которых принимали участие студенты и преподаватели данного региона. **Выводы.** Мастер-класс выступает одной из важных форм, необходимых для подготовки исполнителя специальности «классическая гитара». За счет активного участия как студентов, так и преподавателей в мастер-классах происходит обмен методическими приемами, налицо распространение авторских инновационных подходов. Все это способствует коммуникации между представителями разных исполнительских школ и национальных традиций. На юге Украины осуществляется активная работа,

связанная со становлением гитарной школы, соответствующей европейским и мировым стандартам исполнительства на классической гитаре. Немалая роль отведена организации и проведению мастер-классов в Николаеве, а также участию талантливой молодежи в гитарных проектах, проводимых в европейских странах (Польше, Венгрии, Германии, Чехии, Италии).

The aim of the study is to highlight the importance of master classes for the formation of domestic school of the classical guitar (for example, the south of Ukraine). The **research methodology** consists in applying the synthesis method for outlining the forms of student participation and the presentation of the Mykolayiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts and the Mykolayiv College of Culture and Arts in master classes held in Mykolayiv with the participation of Ukrainian and foreign guitarists as well as in European countries. An analytical approach is used to highlight the specifics of master classes and to emphasize their leading role in the formation of high-level guitar performances. **Scientific novelty.** The article presents for the first time the significance of master classes for the formation of guitar schools in the south of Ukraine and outlines the activities of students and teachers of the region. **Conclusions.** The master class acts as one of the most important forms necessary for the preparation of the specialty "classical guitar". Due to the active participation of both students and teachers in the master classes there is an exchange of methodical techniques, there is the dissemination of author's innovative approaches. All this contributes to communication between representatives of various performing schools and national traditions. In the south of Ukraine active work related to the establishment of a guitar school that meets European and world standards of performance on the classical guitar is being implemented. A significant role is played by organizing and conducting master classes in Mykolayiv region, as well as the participation of talented young people in guitar projects in European countries (Poland, Hungary, Germany, Czech Republic, Italy).

Ключові слова: гітарні школи, виконавство, майстер-клас, гітара, південь України.

Ключевые слова: гитарные школы, исполнительство, мастер-класс, гитара, юг Украины.

Key words: guitar schools, performance, master class, guitar, south of Ukraine.

Актуальність теми дослідження. Мистецтво гри на класичній гітарі є одним з провідних напрямків розвитку народно-інструментальної культури півдня України. Протягом останніх десяти років було здійснено ряд змін, спрямованих на зміну погляду на гітарне мистецтво. Поступово відбувається відходження від традиції сприйняття гітари у вітчизняному просторі як одного з інструментів відділення народних інструментів. Натомість приходиться усвідомлення необхідності утвердження академічного статусу класичної гітари та формування окремих програм, пов'язаних з підготовкою фахівців. Чимале значення має активізація культурно-мистецького життя півдня України, пов'язаного так чи інакше з гітарним виконавством. Надзвичайно важливу роль відіграють майстер-класи з класичної гітари, які виступають однією з провідних форм роботи, як з молодими виконавцями, так і з педагогічними кадрами. Окреслення особливостей впливу майстер-класів на формування гітарних шкіл України є питанням, що не здобуло висвітлення у вітчизняному науковому дискурсі.

Аналіз досліджень і публікацій. Специфіка гітарного мистецтва півдня України окреслюється в працях вітчизняних авторів С. Гриненко [1], В. Олійник [5] та Г. Смирнової [6]. Особливості майстер-класів як форми роботи зі студентами, педагогічним складом представлено в розробках А. Дулової та Л. Соламатіної [2], О. Лошицької [3], М. Михнюк [4]. Роль проектної діяльності для функціонування культурних інститутів аналізує А. Тормахова [7]. Ряд рекомендацій та аудіовізуального матеріалу, пов'язаного з гітарними майстер-класами, викладено на веб-порталах [8, 9].

Мета дослідження полягає у висвітленні значення майстер-класів для формування вітчизняних шкіл гри на класичній гітарі (на прикладі півдня України).

Виклад основного матеріалу. Гітарне виконавство півдня України по праву займає одне з провідних місць у вітчизняному просторі. «Велика популярність гітари зумовила здобуття гітаристами професійної освіти та їх активну практичну діяльність. Активізація музичного концертного життя посприяла розвитку композиторської творчості. Також передумовою розвитку гітарного мистецтва Півдня України стала поява багатьох фестивалів, конкурсів міжнародного рівня, що спричиняє потребу в постійному оновленні репертуару для гітари та активізує композиторську діяльність. Сьогодні ми спостерігаємо тенденцію поєднання композиторської, викладацької та виконавської діяльності гітаристів» [1, 57-58].

Активні дії, пов'язані з впровадженням розвитку мистецтва гри на класичній гітарі, які здійснюються в даному регіоні, зокрема на Миколаївщині, сприяють формуванню конкурентоспроможної освіти. За рахунок функціонування експериментальної програми з фаху «класична гітара» у Відокремленому підрозділі «Миколаївській філії Київського національного університету культури і мистецтва», створюється підґрунтя для розвитку спеціалістів, які орієнтовані на європейські освітні стандарти, а не на пострадянську традицію, що функціонує на рівні різних закладів вищої освіти мистецького спрямування. Чималу роль має така форма, як майстер-класи, що є надзвичайно результативною.

Доцільність використання майстер-класів для становлення більш високого рівня професійної майстерності підкреслювалася різними фахівцями.

О. Лошицька відмічає, що майстер-клас є відкритою педагогічною системою, яка виступає в певному сенсі шляхом подолання консерватизму і рутини. Його роль важко переоцінити, адже він виступає специфічним методом узагальнення педагогічного досвіду. «Майстер-клас - це особливий жанр узагальнення та поширення педагогічного досвіду, що представляє собою фундаментально розроблений оригінальний метод або авторську методику, що спирається на свої принципи і має певну структуру. З цієї точки зору майстер-клас відрізняється від інших форм трансляції досвіду тим, що в процесі його проведення йде безпосереднє обговорення запропонованого методичного продукту і пошук творчого вирішення педагогічної проблеми як з боку учасників майстер-класу, так і з боку педагога, який проводить цей майстер-клас» [3, 3]. Майстер-клас виступає аналогом проекту, що має інноваційну природу, є короткотривалим та таким, який сприяє розвитку культури. За рахунок організації майстер-класів та участі у них студентів, викладачів та вільних слухачів, відбувається обмін досвідом, в першу чергу викладача, що його проводить. Така форма як майстер-клас впливає на розвиток мотивації до навчання, а також виступає стимулом для саморозвитку викладачів та удосконалення вже наявних методів та принципів роботи у класі класичної гітари.

Здебільшого майстер-класи з класичної гітари відбуваються в рамках певних більш масштабних подій, які мають значення для музичної культури. Їх організаторами виступають представники і вітчизняних закладів освіти, і мистецьких кіл. Чималу роль відіграють спонсорська та меценатська підтримка подібних ініціатив. Майстер-класи виступають у якості проектів, що поживляють культурне життя суспільства. А. Тормахова відмічає значення проектного принципу для розвитку мистецької сфери: «Навіть стали культурні інститути, які мають довгу традицію свого існування і зазвичай обмежували діяльність репрезентацією наявного культурного продукту, почали приходити до потреби залучення проектного принципу, з метою підвищення інтересу з боку потенційної споживачької аудиторії. Основою для діяльності в сфері культури стає проектний принцип організації мистецьких, соціальних, культурних та інших подій» [7, 7].

При проведенні майстер-класів використовуються різні форми, які залежать і від професійно-педагогічного досвіду викладача і від специфіки аспекту, який має бути представленим. Адже можливе наголошення на особливостях звуковидобування при грі на класичній гітарі, майстерності імпровізування, опануванні новими прийомами гри, створенні доречної версії музичного твору тощо, що передбачає абсолютно різні методи презентації матеріалу. «Основними формами, які сприяють більш ефективній і продуктивній роботі є такі: лекція-бесіда із

застосуванням комп'ютерної презентації; проведення практичних занять з використанням дидактичного матеріалу, запропонованого викладачем; виставка творчих напрацювань з коментарем інноватора; організація пізнавальної дискусії; вирішення проблемних ситуацій або творчих завдань в процесі гри; проведення семінара-тренінга» [4, 51].

При проведенні майстер-класу до лектора висувається ряд вимог, які зумовлені специфікою даного освітньо-культурного заходу. А. Дулова та Л. Соломатіна наголошують на необхідності дотримання цілісності, оптимальності прийомів та методів, що мають застосуватись викладачем. «У ході майстер-класу Майстер представляє власну систему роботи, що передбачає комплекс методичних прийомів, які притаманні саме цьому педагогу; дії Майстра взаємопов'язані між собою, оригінальні і забезпечують ефективне вирішення поставлених завдань. Ознаками системи роботи Майстра є цілісність, оптимальність у визначенні місця і часу застосування кожного методичного прийому; різнобічність впливу на Слухачів; оригінальність методики» [2]. Варто відзначити, що гітарні майстер-класи мають суттєву відмінність, порівняно з уроками з фаху, які впроваджуються викладачем-гітаристом зі студентом. Гітарні уроки мають велику користь та результативність, адже вони проходять індивідуально, за рахунок чого викладач може краще обирати підхід до кожного студента. Майстер-клас лектор проводить із групою, причому у більш вільній формі, порівняно з індивідуальним уроком.

Така форма як майстер-клас може використовуватись для роботи з гітаристами-початківцями, що стимулює пробудження інтересу для подальшого навчання. Одночасно майстер-клас підходить для тих, хто вже здобув професійну освіту, бажає ознайомитись із методичними принципами інших викладачів або має недостатньо часу для планомірних занять чи самонавчання. Специфікою майстер-класу є те, що він спрямований на висвітлення певного нюансу, пов'язаного з тонкощами гри на гітарі, сприяє більш швидкому та цілісному освоєнню інструменту.

В умовах створення експериментальних програм, спрямованих на розвиток класичної гітари, як такої, що функціонує у ВП «МФ КНУКіМ», залишається ряд дисциплін, що не входять до кола обов'язкових чи вибіркових. До таких можна віднести мистецтво імпровізування та ряд інших дисциплін. Проте за рахунок проведення майстер-класів відбувається можливість компенсувати недостатній рівень, наявний у сфері інформативного чи кадрового компонентів у певній області музично-теоретичних та практично-орієнтованих знань, вмінь та навичок. Чималий інтерес для молоді становлять майстер-класи, викладені в мережі Інтернет на персональних сайтах різних гітаристів та на спеціалізованих ресурсах. На такому сайті як GuitarMasterClass

представлено великі можливості для розвитку музичних навичок гітаристів. GuitarMasterClass був заснований 12 березня 2006 року професійним гітаристом Крістофером Далем (Стокгольм, Швеція), а зараз цим освітнім порталом керує шведська компанія Rock My Web AB, що належить Крістоферу Далю та Марії Гаш. На сайті зазначено, що «GuitarMasterClass - це місце, де можна покращити свої музичні навички і зустріти людей з подібними інтересами... Ми вважаємо, що ваше навчання найбільш ефективно, якщо ви можете одночасно веселитися. GuitarMasterClass також прагне надихнути студентів на пошук власного унікального стилю» [8]. Попри те, що на сайті дійсно зібрано чимало досвідчених гітаристів з усього світу, проте вони представляють вже завершений матеріал, де немає інтеракції з майстром у реальному часі, досить часто вони є платними, до того ж учасники частіше мають відношення до електрогітари, а не класичної гітари. Відповідно більш доцільною виступає безпосередня участь у гітарних майстер-класах. «Майстер-клас може бути прийнятним і освітнім для студентів і аудиторії. Крім того, дуже захоплює тісна співпраця з виконавцем, який є вашим кумиром, і хоча час є коротким, запропоновані пропозиції можуть мати тривалий вплив» [9].

Відзначимо, що протягом останніх років було проведено чимало майстер-класів з класичної гітари на півдні України. Зокрема, в Миколаєві в 2007 році було засновано Міжнародний фестиваль гітарного мистецтва «VIVAT GUITARA!», який щоразу збирає чимало професіоналів та любителів гітарного виконавства. У витоків фестивалю була творча ініціатива миколаївських викладачів Вікторії Сологуб та Світлани Гриненко, які вирішили організувати фестиваль, присвячений гітарі, на півдні України. Нині серед організаторів фестивалю є Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв, Миколаївський коледж культури і мистецтв, Миколаївське відділення Національної всеукраїнської музичної спілки, Миколаївська обласна філармонія. Даний фестиваль виступає осередком, де грають не лише віртуози-гітаристи, а й викладачі, студенти класу гітари музичних академій - Одеської національної ім. А. В. Нежданової та Дніпропетровської ім. М. І. Глінки, Київського національного університету культури і мистецтв, а також Миколаївського коледжу культури і мистецтв. «Гітара - один з найпопулярніших музичних інструментів, і «Vivat Guitara!» дає можливість публіці почути гру «зірок», познайомитися з представниками нового покоління академічного гітарного мистецтва. Це символічно і підкреслює важливість, яка надається наступності і просуванню творчої молоді» [6].

В рамках даного фестивалю проходять й майстер-класи іноземних викладачів, які висвітлюють власні творчі напрацювання та нові підходи до гітарного виконавства. Серед гітаристів, які проводили майстер-класи в рамках фестивалю,

можна згадати як вітчизняних, так і закордонних музикантів: Урош Дойчинович (Сербія), Габріель Гійєн (Австрія, Венесуела), Ганна Іноземцева (Росія), Борис Бельський (Росія), Євгеній Фінкельштейн (Росія), Давид Павлович (Угорщина), Ханс Вільгельм Кауфманн (Німеччина). Майстер-класи проводили такі вітчизняні гітаристи, як: Володимир Доценко (м. Харків), Юрій Радзецький (м. Дніпро), Сергій Радзецький (м. Київ), Олег Бойко (м. Чернігів), Вікторія Жадько (м. Київ), Віктор Паламарчук (м. Львів). Дане коло майстрів дозволило об'єднати всіх тих, хто зацікавлений у формуванні гітарної школи півдня України.

Подібні широкі можливості для творчої співпраці відкриваються не лише завдяки миколаївському фестивалю «Vivat Guitara!», а й у рамках іншого освітньо-мистецького проекту – «GUITAR CORPORATION». Даний проект включає організацію майстер-класів викладачів, композиторів-гітаристів Миколаєва, до яких нерідко долучаються у якості слухачів колеги з інших міст півдня України – Одеси, Херсона (викладачі ДМШ, ДШМ, ВНЗ та інші). В 2018 році у рамках Всеукраїнського освітньо-мистецького проекту «GUITAR CORPORATION», присвяченого дню Європи, на базі класу гітари Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв проводились відкриті майстер-класи з класичної гітари, ансамблю та оркестру гітаристів за участю професора Бременської вищої школи мистецтв Ганса Вільгельма Кауфманна (Німеччина). Доречно відмітити, що надається можливість не лише для особистої участі у цих проектах, а й дистанційного обміну творчими ідеями. «Спілкування з майстрами гітари відбувається як безпосередньо особисто, так і дистанційно, що значно поширює можливості розвитку музиканта-гітариста, у руслі нових тенденцій суспільства» [5, 113].

Майстер-класи виступають формою, яка вкрай необхідна в якості доповнення при здобутті освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» та «магістр» за спеціальністю «класична гітара». Зазначимо, що для зростання рівня гітарної школи півдня України відіграють важливу роль не лише ті майстер-класи, які були організовані в Миколаєві, а й інші, що проводились в країнах Європи, де брали участь студенти класу гітари ВП МФ КНУКіМ та Миколаївського коледжу культури і мистецтв за останні декілька років. Серед гітаристів, чий майстер-класи відвідали студенти, можна згадати наступних: Вільям Каненгайзер (США) (проводив майстер-клас з квартетом «CLASSIC GUITAR» МФ КНУКіМ, керівником якого є к.п.н. В. Сологуб), Лукаш Куропачевський (Польща), Антігона Гоні (Греція/Бельгія), Рафаєла Смітс (Бельгія), Анієло Дезідеріо (Італія), Юсо Нієміненн (Фінляндія), Лучано Тортореллі (Італія), Владіслав Блах (Чехія), Талі Рот (США), Арне Хардер (Німеччина), Андраш Чакі (Угорщина), Марек Зелінський (Польща), Карлос Моліна (Куба), Енріке Муньос

(Іспанія). Також було відвідано майстер-клас лютніста Едіна Карамазова (Боснія і Герцоговина). Загалом двічі на рік студенти відвідують майстер-класи у країнах Європи: Польщі, Угорщині, Німеччині, Чехії, Італії. Задля стимулювання подальшого культурного обміну у сфері гітарного виконавства в 2018 році було підписано угоду про співробітництво та обмін студентсько-викладацьким складом між класами гітари МФ КНУКіМ та University of the Arts in Bremen (Німеччина). Цей крок безперечно сприятиме подальшій інтеграції української гітарної освіти у європейський простір, розвитку світового гітарного мистецтва. Участь у майстер-класах засвідчується наявністю відповідних сертифікатів або дипломів, що у подальшому впливає на професійну репутацію та кар'єру гітариста. Значення відвідування даних майстер-класів важко переоцінити, адже молоді представники гітарної школи Миколаївщини демонструють високі результати на міжнародних конкурсах, фестивалях, стаючи лауреатами перших премій.

Наукова новизна. В статті вперше представлено значення майстер-класів для формування гітарних шкіл півдня України та окреслено ті заходи, у яких приймали участь студенти та викладачі даного регіону.

Висновки. Майстер-клас виступає однією з важливих форм, необхідних для підготовки виконавця спеціальності «класична гітара». За рахунок активної участі як студентів, так і викладачів у майстер-класах відбувається обмін методичними прийомами, наявним є поширення авторських інноваційних підходів. Все це сприяє комунікації між представниками різних виконавських шкіл та національних традицій. На півдні України впроваджується активна робота, пов'язана зі становлення гітарної школи, яка б відповідала європейським та світовим стандартам виконавства на класичній гітарі. Чималу роль відведено організації та проведенню майстер-класів на Миколаївщині, а також участі талановитої молоді у гітарних проєктах, що проводяться в європейських країнах (Польщі, Угорщині, Німеччині, Чехії, Італії).

Список використаних джерел

1. Гриненко С. М. Композиторський доробок в гітарному мистецтві Півдня України. Трансформаційні процеси в мистецькій освіті та культурі України ХХІ століття : Зб. Матеріалів міжн. наук.- творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 25-26 квітня 2017 р. Київ : НАККіМ, 2017. С. 57-59.
2. Дулова А.С., Соламатіна Л.М. Методичні рекомендації з проведення майстер-класу як групової форми методичної роботи. URL: http://www.kharkivosvita.net.ua/files/Metod_rekom.pdf.
3. Лошицька О.Л. Майстер-клас у системі роботи з педагогічними кадрами: методичний посібник. Ірпінь, 2015. 40 с.

4. Михнюк М. І. Майстер-клас як форма обміну передовим педагогічним досвідом. Професійно-технічна освіта, 2014. № 2. С. 49-51.

5. Олійник В.В. Особливості комплексної підготовки гітариста в процесі навчання у ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв». Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні»: Збірник тез доповідей (II частина). Миколаїв: ВП «Миколаївська філія КНУКіМ», 2018. С.112-115.

6. Смирнова Г. Гитара и музыканты XXI века. Южная правда, 2018. № 4 (23778). URL: http://www.up.mk.ua/mainpage/show_item/18770.

7. Тормахова А. Специфіка взаємодії культурних інститутів та проєктів в сучасному українському просторі. Університетська кафедра. Київ : КНЕУ, 2016. №5. С.7-14.

8. About GuitarMasterClass. URL: <https://www.guitarmasterclass.net/about/>.

9. CGC 082: Making the Most out of a Masterclass. URL: <https://www.classicalguitarcorner.com/cgc-082-making-the-most-out-of-a-masterclass/>.

References

1. Grinenko, S.M. (2017). Composing works in the guitar art of the South of Ukraine. Proceedings from Inter. sciences. creative. Conf. "Transformational processes in the artistic education and culture of Ukraine of the twenty-first century" (pp.57-59). Kyiv: NAKKіM [in Ukrainian].
2. Dulova, AS, Solamatina, L.M. Methodical recommendations for conducting a master class as a group methodological work. Retrieved from http://www.kharkivosvita.net.ua/files/Metod_rekom.pdf [in Ukrainian].
3. Loshitskaya, O.L. (2015). Master class in the system of work with pedagogical staff: a methodical manual. Irpin [in Ukrainian].
4. Mikhnyuk, M.I. (2014). Master class as a form of exchange of advanced pedagogical experience, Vocational education (Vol. 2), (pp. 49-51) [in Ukrainian].
5. Oliynyk, V.V. (2018). Features of the integrated preparation of the guitarist in the educational process at the "Mykolaiv branch of the Kiev National University of Culture and Arts". Proceedings of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "The Future and Prospects for the Development of Cultural Science in Ukraine", Part II. (pp.112-115). Mykolaiv: SS "Mykolaiv branch of KNUCіM" [in Ukrainian].
6. Smirnova, G. (2018). Guitar and musicians of the XXI century. Southern Truth (Issue 4 (23778)). Retrieved from http://www.up.mk.ua/mainpage/show_item/18770 [in Russian].
7. Tormakhova, A. (2016). Specificity of interaction of cultural institutes and projects in the modern Ukrainian space. University Chair (Issue 5), (pp.7-14). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

8. About GuitarMasterClass. Retrieved from <https://www.classicalguitarcorner.com/cgc-082-making-the-most-out-of-a-masterclass/>.
9. CGC 082: Making the Most out of a Masterclass. Retrieved from <https://www.guitarmasterclass.net/about/>.

УДК 75.052:7.025]271.2-788(477-25)
ГРНТИ 18.31.94

Viktoriia Zaitseva,
postgraduate student of the Department of Art History Expertise,
National Academy of Culture and Arts Management,
Senior Researcher,
National Kyiv-Pechersk Historical and Cultural Preserve
ID ORCID 0000-0002-1032-0601

EXTERNAL MURALS OF THE TRINITY GATE CHURCH OF THE KYIV-PECHERSK LAVRA. HISTORY OF CREATION, PROBLEMS OF PRESERVATION AND RESTORATION

Зайцева В.А.,
аспирант кафедры искусствоведческой экспертизы,
Национальная академия
руководящих кадров культуры и искусств,
старший научный сотрудник,
Национальный Киево-Печерский историко-культурный заповедник

НАРУЖНЫЕ РОСПИСИ ТРОИЦКОЙ НАДВРАТНОЙ ЦЕРКВИ КИЕВО-ПЕЧЕРСКОЙ ЛАВРЫ. ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ, ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ И РЕСТАВРАЦИИ

Abstract. The research article is devoted to the history of the creation and restoration of external wall paintings of an architectural monument of national significance – the Trinity Gate Church of the Kyiv-Pechersk Lavra. The relevance of the article is conditioned by the need for a comprehensive study of the monument due to the loss of authenticity as a result of late repairs, alterations, renovations, as well as the beginning of restoration work on the facades of the Church. The purpose of this article is to summarize the previous practical experience in the restoration of architectural and pictorial heritage using the mural painting of the Trinity Gate Church. Using materials from archival sources as well as design and restoration documentation, the main periods of changes in the appearance of the temple and restoration interventions are outlined. The characteristic of the current state of the monument and recommendations for its preservation are given

Аннотация. Статья посвящена истории создания и реставрации внешних настенных росписей памятника архитектуры национального значения Троицкой надвратной церкви Киево-Печерской лавры. Актуальность статьи обусловлена необходимостью комплексного исследования памятника в связи с потерей аутентичности вследствие поздних ремонтов, переделок, обновлений, а также с началом проведения реставрационных работ на фасадах церкви. Цель данной статьи – обобщение предыдущего практического опыта в области реставрации архитектурно-живописного наследия на примере стенописи Троицкой надвратной церкви. Используя материалы из архивных источников и проектно-реставрационной документации, очерчены основные периоды изменений внешнего облика храма и реставрационных вмешательств. Дана характеристика современного состояния памятника и рекомендации по его сохранению.

Key words: Kyiv-Pechersk Lavra, Trinity Gate Church, mural, history of restoration, research.

Ключевые слова: Киево-Печерская лавра, Троицкая надвратная церковь, монументальная живопись, история реставрации, исследования.

Starting from the 19th century the Trinity Gate Church of the Kyiv-Pechersk Lavra attracted the attention of many researchers, art historians, and historians who admired its uniqueness, distinctive architecture, style, and murals. At the same time, the facade painting of the Church was not of particular interest to researchers, it was rarely mentioned in scientific works, only in the context of studying the internal painting of the Church. In addition, much less research and publications concern the preservation and restoration of the monument, given the small number of

such preserved objects and a significant loss of their authenticity due to late repairs, renovations, and restoration. Frequent changes in the appearance in order to adapt it to the artistic and ideological tastes of this era and the tendency of outdoor paintings to demolition under the influence of atmospheric factors made the study more complicated. Today, the relevance of the study is enhanced by the beginning of restoration activities on the facades of the Church.

Thus, the purpose of this article is to summarize the previous practical experience in the field of